

Міністерство освіти і науки України
Харківська обласна рада
Харківська обласна державна адміністрація
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Інститут глобальних стратегій управління Національного університету
«Острозька академія»
Сумський державний університет
Поморська академія в Слупську (Польща)
Pomeranian Academy in Slupsk (Poland)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (Polska)
Університет Мічигану (Анн-Арбор, штат Мічиган, США)
University of Michigan (Ann Arbor, USA)
Університет Міньо (м. Брага, Португалія)
University of Minho (Braga, Portugal)
Варненський вільний університет імені Чорноризця Храбра, (Болгарія)
Varna Free University «Chernorizets Hrabar» (Bulgaria)

МАТЕРІАЛИ

*IV Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

**ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ
УПРАВЛІННЯ ТА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
В УМОВАХ ТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Харків, 21 вересня 2022 р.

відновлюваним «супутником» ринкової економіки, а негативні наслідки обов'язково будуть (суб'єкт господарювання може їх тільки зменшити).

Що стосується людських ресурсів, впровадження стандарту ОН5А5 18001 на підприємстві може сприяти їхній менш вразливій діяльності. Вимога ОН5А5 18001 спрямована на недопущення втрати працездатності персоналу, виплату допомоги у разі все ж таки втрати працездатності, псування устаткування у разі техногенних катастроф тощо [1].

Відповідна сертифікація дозволяє досягти вирішенню таких завдань:

- відносно зменшити ризики завдяки їхньому моніторингу;
- отримати конкурентну перевагу на іншими підприємствами;
- діяти відповідно до вимог законодавства та норм соціально орієнтованого ринку;
- підвищити ефективність діяльності та відповідний соціальний ефект;
- підвищити рівень задоволеності персоналу та зменшити вірогідність конфліктів і стресів на підприємстві.

Ця вимога також дозволяє направити в правильне русло фінансові ресурси, бо забезпечення безпечної діяльності працівника прямо залежне від фінансових ресурсами.

Парадигмою вибудовування діяльності за таким інтегралом є сучасний маркетинг, тому перед наукою й постає питання опрацювання міждисциплінарних досліджень щодо забезпечення безпеки підприємства, насамперед – маркетинг-менеджменту.

При цьому є необхідним ґрунтуватися на нормах сучасного господарського права. У цьому відношенні є доцільним більшою мірою використовувати положення таких законодавчих актів, як Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення». Важливими у цій групі законів є закони «Про екологічну експертизу», «Про відходи», «Про ядерні відходи».

Однак, підґрунтям опрацювання міждисциплінарного підходу з проблематики маркетинг-менеджменту безпеки є доцільним визначити фундаментальні праці видатних вчених сучасності (вони мають українські коріння, бо є синами батьків-українців) Абрахама Маслоу (Абрама Маслоу) та Філіпа Котлера (Пилипа Котляра). Перший заклав основи сучасної науки про безпеку [2], а другий – основи сучасного маркетинг-менеджменту [3].

Список використаних джерел:

1. Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення : мат. V Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 16–18 травня 2019 р., м. Львів) / упоряд. А. М. Штангрет; редкол.: Є. М. Палига, Я. Я. Пушак та ін. Львів: Укр. акад. друкарства, 2019. 112 с.
2. Maslow, A. A theory of human motivation. Mansfield Center, CT: Martino Publishing. 2013. 16 р.
3. Маркетинговий менеджмент: Підручник / Ф. Котлер, К. Л. Келлер, А. Ф. Павленко та ін. К.: Видавництво «Хімджест», 2008. 720 с.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

ЧЕРКАШИНА Т.С., канд. екон. наук, доц.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Однією з ключових проблем розвитку ринкової економіки України є значна економічна диференціація населення, яка проявляється у зменшенні податкового навантаження на капітал і нетрудові доходи найбагатших верств населення та одночасному падінні реальних доходів основної частини суспільства. Втім, проблеми економічної нерівності та диференціації доходів населення суттєво різняться за регіонами України.

Метою даного дослідження є вивчення регіональних особливостей економічної нерівності та диференціації доходів населення України впродовж 2015-2020 рр.

Аналіз фахової наукової літератури [1-3] показав, що за рівнем середньомісячної номінальної заробітної плати регіональними лідерами є Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська та Миколаївська області, причому впродовж 2015-2020 рр. в усіх чотирьох областях спостерігалось стійке зростання даного показника (на 7315 грн (або у 2,67 рази) – у Дніпропетровській області, на 7667 грн (або у 2,54 рази) – у Донецькій області, на 7356 грн (або у 2,75 рази) – у Запорізькій області, на 7734 грн (або у 2,86 рази) – у Київській області, на 7430 грн (або у 2,86 рази) – у Миколаївській області) (табл. 1). Ймовірніше за все, такі позитивні зміни пов'язані з покращенням загальної макроекономічної ситуації в країні та розширенням каналів збуту внаслідок відкриття європейських ринків, оскільки це стимулювало збільшення обсягів промислового виробництва та потребувало залучення додаткової робочої сили. Окрім цього, підписання торговельної Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) сприяло зростанню номінальної заробітної плати переважної більшості населення, оскільки у цей період стрімко активізувалися міграційні потоки і тому українські роботодавці почали більш інтенсивно використовувати інструменти матеріальної мотивації найманих працівників з метою уникнення загрози “відпливу” не лише так званих “мізків” (наукових й науково-технічних кадрів), а й представників робітничих професій (водіїв, вантажників, електриків, мулярів, прибиральників та ін.).

Таблиця 1. Регіональні особливості динаміки номінальної заробітної плати в Україні

Показник	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Регіональні лідери						
Номінальна заробітна плата у Дніпропетровській області, грн	4366	5075	6939	8862	10751	11681
Номінальна заробітна плата у Донецькій області, грн	4980	5989	7764	9686	11716	12647
Номінальна заробітна плата у Запорізькій області, грн	4200	5080	6863	8726	10480	11556
Номінальна заробітна плата у Київській області, грн	4153	5229	7188	9097	11003	11887
Номінальна заробітна плата у Миколаївській області, грн	3984	4887	6709	8160	9976	11414
Регіональні аутсайтери						
Номінальна заробітна плата у Волинській області, грн	3191	4047	5849	7324	8663	9256
Номінальна заробітна плата у Сумській області, грн	3449	411	5946	7324	8579	9785
Номінальна заробітна плата у Херсонській області, грн	3123	4046	5842	7058	8187	9354
Номінальна заробітна плата у Чернівецькій області, грн	3050	3828	5621	6991	8066	9166

Складено автором на основі [4]

Додамо, що значне зростання номінальної заробітної плати спостерігалось навіть в областях, які є регіональними аутсайдерами (Волинська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька та Чернігівська). Так, у Чернівецькій області, яка згідно даних [4] суттєво відстає від інших областей за рівнем економічного, соціального та людського розвитку, зростання номінальної заробітної плати у 2020 р. порівняно з 2015 р. становило 6116 грн (або 200,5 %), що є вищим, ніж зростання відповідного показника в Чернігівській області, яка також характеризується незначним зростанням трудових доходів населення ($I_{\text{нзп}}(2020) = 1,83$). Поряд з цим, у Тернопільській та Херсонській областях зростання заробітної плати у 2015-2020 рр. не

перевищувало 70%, що обумовлено регіональними диспропорціями та структурними асиметріями, які полягають у зосередженні економічного, в-основному промислового, потенціалу у східних і центральних регіонах країни, які водночас є і лідерами за показником внутрішніх і зовнішніх (іноземних) інвестицій [2, с. 8-10; 3, с. 140-142].

Щодо динаміки наявного доходу населення, який, окрім заробітної плати, містить й інші види доходів громадян (ренту, підприємницький прибуток, дивіденди, інші доходи від володіння капіталом), то вона не була сталою: збільшення наявних доходів населення України спостерігалось не в усіх регіонах країни. Так, в Івано-Франківській області спостерігалось незначне зростання наявного доходу населення (у 2015 р. – 36889 млн. грн, у 2016 р. – 43807 млн. грн, у 2017 р. – 55947 млн. грн, у 2018 р. – 67015 млн. грн, у 2019 р. – 76464 млн. грн, у 2020 р. – 82252 млн. грн), а у Луганській області за період 2018-2020 рр. даний показник збільшився усього на 60,2% (з 35494 млн. грн у 2015 р. до 56864 млн. грн у 2020 р.), що пов'язано з військовою агресією Росії та тимчасовою окупацією частини даного регіону, що фактично унеможливило нормальне функціонування промисловості на цій території країни. Схожою є ситуація і у Донецькій області, де сукупний наявний дохід населення збільшився лише у 1,8 рази (з 91388 млн. грн у 2015 р. до 171479 млн. грн у 2020 р.). У цей період незначне збільшення доходів населення відбулося також у Хмельницькій (на 42963 грн або 113,02%), Черкаській (на 42512 грн або 126,37%) і Рівненській областях (на 36656 грн або 118,17%). У той же час суттєве зростання доходів громадян характерне для Вінницької (на 128,26%), Дніпропетровської (на 127,62%), Запорізької (на 127,61%), Київської (на 143,16%) та Одеської (на 145,4%) областей (табл. 2). Дані регіони є більш заселеними та промислово розвиненими, а тому отримують додаткові економічні переваги: швидкий трансфер новітніх інформаційно-комунікаційних технологій; спрощений доступ регіональних компаній до глобальних ринків ресурсів; створення сучасних об'єктів інвестиційно-інноваційної інфраструктури; збільшення питомої ваги високотехнологічного виробництва.

Таблиця 2. **Регіональні особливості динаміки наявного доходу населення України**

Показник	Роки					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Регіональні лідери						
Наявний дохід населення у Вінницькій області, млн. грн	47609	55761	71930	87397	101720	108674
Наявний дохід населення у Дніпропетровській області, млн. грн	127810	143861	185230	240620	284178	290917
Наявний дохід населення у Запорізькій області, млн. грн	63841	75910	93942	111533	129046	137429
Наявний дохід населення у Київській області, млн. грн	58767	69552	88379	115569	135274	141469
Наявний дохід населення в Одеській області, млн. грн	77509	93463	119505	150412	179095	190206
Регіональні аутсайтери						
Наявний дохід населення у Рівненській області, млн. грн	31021	36374	46846	55845	64590	67677
Наявний дохід населення у Хмельницькій області, млн. грн	38015	44362	55848	64287	74239	80978
Наявний дохід населення у Чернівецькій області, млн. грн	21773	25780	32861	38721	44375	48439

Складено автором на основі [1; 4]

Втім, означені показники не дають інформації щодо регіональних особливостей диференціації доходів населення за показником нижче прожиткового мінімуму. У цьому зв'язку

слід проаналізувати динаміку домогосподарств України з сукупними доходами нижче прожиткового мінімуму. Найбільша питома вага таких домогосподарств зосереджена у Кіровоградській (56,2% – у 2015 р., 34% – у 2020 р.), Рівненській (68% – у 2015 р., 27,9% – у 2020 р.), Миколаївській (64% – у 2015 р., 31,5% – у 2020 р.) та Херсонській (65,1% – у 2015 р., 32,5% – у 2020 р.) областях, причому цей процес є практично незмінним впродовж усього аналізованого періоду (2015-2020 рр.). У той же час найменша питома вага домогосподарств України з доходами нижче прожиткового мінімуму характерна для Вінницької (48,6% – у 2015 р., 17,6% – у 2020 р.) та Київської (38,1% – у 2015 р., 27,7% – у 2020 р.) областей, які, як уже зазначалося вище, є також лідерами як у залученні інвестицій, так і в розширенні обсягів промислового виробництва.

Таким чином, проведений аналіз показав, що у ринковій економіці України існують значні регіональні відмінності у формуванні доходів населення, які обумовлені структурними асиметриями, що полягають у зосередженні економічного, в-основному промислового, потенціалу у східних і центральних регіонах країни. Саме тому регіональними лідерами за показником трудових і нетрудових доходів є Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська та Миколаївська області, а регіональними аутсайдерами – Волинська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька та Чернігівська області. Відтак, подальші наукові дослідження автора будуть пов'язані з розробкою механізму управління просторовою структурою національної економіки України та формування напрямів соціального вирівнювання її регіонального розвитку.

Список використаних джерел:

1. Омельчук В. О. Доходи населення в концепції сталого розвитку: національний та регіональний виміри. *Економіка та держава*. 2020. №12. С. 4-10.
2. Сторонянська І. З. Економіка регіонів України під дією викликів пандемії COVID-2019. *Регіональна економіка*. 2020. №2. С. 5-16.
3. Романчукевич М. І., Кіцелюк І. М. Аналіз соціально-економічного розвитку регіонів в умовах нестабільності. *Бізнес-Інформ*. 2020. №5. С. 136-144.
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 08.09.2022 р.).

ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

ШВЕД А.Б., канд. екон. наук, ст. викладач

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

На сучасному етапі становлення Української економіки важливого значення набувають питання розвитку регіональних економічних систем та прийняття обґрунтованих та виважених управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням соціально-економічного зростання регіонів країни в умовах транзитивної економіки.

Неефективне управління економікою України та її регіонів, наслідки світової фінансової кризи та трансформаційні процеси у регіональній економічній політиці вимагають системного комплексного підходу до прийняття та реалізації управлінських рішень на всіх напрямках розвитку регіональних економічних систем.

Економічний розвиток регіонів країни має велике значення для всього національного господарства. Підвищення ефективності функціонування регіональної економічної системи, забезпечення підвищення рівня її конкурентоспроможності зумовлюють необхідність постійного пошуку шляхів активізації економічних ресурсів та впровадження нових технологій реалізації управлінських рішень економічного розвитку України та її регіонів.

Під економічним розвитком регіону слід розуміти насичення його економічними об'єктами та зв'язками. Чим більше на певній території таких об'єктів і чим тісніше зв'язки між ними, тим більш розвинутою або освоєною вона є. Економічний розвиток регіону безпосередньо зумовлений